48988 ـ وقت غسل عید

سوال

کی باید غسل روز عید را انجام داد؟ چون من اگر بعد از نماز صبح بخواهم غسل کنم وقت خیلی تنگ است و مصلایی که ما در آن نماز عید را می‌خوانم از خانه‌مان دور است.

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولا:

غسل روز عید مستحب است.

روایت شده که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ روز عید غسل کرده‌اند.

همینطور غسل روز عید از برخی صحابه مانند علی بن ابی طالب و سلمة بن أکوع و ابن عمر ـ رضی الله عنهم ـ روایت شده است.

امام نووی ـ رحمه الله ـ در المجموع می‌گوید:

سند همه‌ی این [روایات] باطل است مگر اثری که از ابن عمر روایت شده... و مورد اعتماد در این مساله (یعنی اثبات مستحب بودن غسل روز عید) همین اثر ابن عمر، و قیاس بر غسل جمعه است.

ابن قیم ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

«در این مورد دو حدیث ضعیف وارد شده... اما از ابن عمر که به شدت پیروی از سنت معروف است، ثابت شده که در روز عید پیش از خارج شدن به نماز غسل می‌کرد».

ثانیا:

وقت غسل روز عید.

بهتر آن است که این غسل پس از نماز صبح باشد، اما اگر به علت کمی وقت و دشواری این کار پس از نماز صبح، پیش از نماز صبح غسل کند جایز است، زیرا مردم می‌خواهند به نماز عید بروند و ممکن است مصلی دور باشد.

در منتقی شرح موطای امام مالک آمده است:

مستحب است که غسل آن دقیقا پیش از رفتن به مصلی باشد. ابن حبیب می‌گوید: بهترین اوقات برای غسل عید پس از نماز صبح است. مالک در مختصر می‌گوید: اما اگر برای دو عید پیش از [نماز] صبح غسل کرد، مساله وسیع است [و اشکالی ندارد].

در شرح مختصر خلیل (۲/ ۱۰۲) آمده است که وقت آن از یک ششم آخر شب شروع می‌شود.

ابن قدامه در المغنی می‌گوید:

و وقت غسل (یعنی غسل عید) بر اساس ظاهر سخن خِرقی، پس از طلوع فجر است. قاضی و آمدی می‌گویند: اگر پیش از [نماز] صبح غسل کند سنت غسل را انجام نداده است، زیرا این غسل برای نمازی است که در روز انجام می‌شود، بنابراین پیش از فجر جایز نیست، همانند غسل جمعه. ابن عقیل می‌گوید: آنچه از احمد صراحتا نقل شده این است که این غسل پیش از فجر و پس از آن صحیح است، زیرا فرصت نماز عید کم‌تر از نماز جمعه است، و اگر تا فجر صبر کند [و سپس غسل کند] شاید [نماز را] از دست بدهد، و همچنین هدف از این غسل، پاکیزگی است و این هدف در صورت غسل به هنگام شب نیز به دست می‌آید زیرا نزدیک به نماز است، و بهتر آن است که پس از طلوع فجر باشد تا از این اختلاف نیز بیرون آید و به سبب نزدیکی به نماز پاکیزه‌تر باشد.

امام نووی در المجموع می‌گوید:

درباره‌ی وقت این غسل دو قول مشهور هست [یکی اینکه] پس از طلوع فجر است، و در کتاب الام این قول به صراحت بیان شده، [اما قول صحیح‌تر] به اتفاق اصحاب مذهب آن است که این غسل پس از فجر و پیش از آن درست است.

قاضی ابوالطیب در کتاب المجرد می‌گوید: شافعی در البویطی به صراحت صحت غسل عید را پیش از طلوع فجر بیان داشته است.

نووی می‌گوید: اگر بر اساس رای صحیح‌تر، این غسل را پیش از فجر صحیح دانیم، درباره‌ی وقت دقیق آن سه وجه است، [که صحیح‌ترین] و مشهورترین آن چنین است که این غسل پس از نصف شب صحیح است و پیش از آن درست نیست [و قول دوم چنین است که] در همه‌ی شب [قبل از عید] صحیح است و غزالی به تاکید این قول را صحیح دانسته و ابن صباغ و دیگران نیز همین قول را برگزیده‌اند، و [قول سوم این است که] این غسل پیش از فجر به هنگام سحر [یعنی آخر شب]

صحیح است و بغوی بر همین قول تاکید کرده است.

بر این اساس، غسل عید پیش از نماز صبح روز عید اشکالی ندارد، تا شخص مسلمان بتواند در وقت مناسب در نماز عید حاضر شود.

و الله تعالی اعلم.